

DESPRE EXPERIMENTE ȘI ARHEOLOGII URBANE. BUCUREȘTI / ABOUT EXPERIMENTS AND URBAN ARCHAEOLOGIES. BUCHAREST.

Marina MIHĂILĂ

Lect. dr. arh. / Assist. Prof. PhD Arch.

arh_marina@yahoo.com

Rezumat

Contribuția de față își propune să formuleze câteva întrebări legate de semnele și simbolurile a căror prezență, apariție sau dispariție, delimitează repere și experimente emoționale în spațiul urban, sau pur și simplu fac referire la dicționarul de arheologie al întâmplărilor orașului.

Semnele și simbolurile, statuile și clădirile – monumentele – sunt o parte importantă a spațiului cultural și emoțional; apariția și dispariția lor ne marchează adesea prezentul, trecerea și temporalitatea spațială, structurând memoria asupra orașului. Multe iscă discuții, polemici, întrebări și dezbateri. Dacă tratează victoria, puterea, comemorarea, plângerea orientală a pierderii sau statul balcanic, acestea sunt și ipostazele de experiment emoțional și urban pe care le propun orașului.

Percepția asupra spațiului urban le răsplătește cu atenția cuvenită experimentului: le transformă pe rând în elemente acceptate sau le respinge, ascunzându-le după denumiri forțate asemeni prezenței lor. Descompunerea imaginii se face pe straturi succesive, de puncte și texturi (ca imagini neclare) până la linii, secvențe urbane și obiecte apoi.

Acuitatea privitorului depinde de obișnuința vederii, de plăcerea contemplării și formarea de algoritmi conștienți de tip *link* imagine-gândire. Experimentarea unui spațiu urban are legătură cu identificarea reperelor, semnelor, obiectelor aflate în fundal, sau aflate în apropierea scării umane.

Într-un spațiu urban ca Bucureștiul reperele au legătură cu înțelegerea sensurilor atmosferei, cu parcurgerea locului fizic sau emoțional. Marcarea spațiului cu simboluri evocatoare este un anumit tip de experiment urban; construirea simbolului, mutarea sau înlocuirea lui necesită un consum, o implicare și o asumare.

Cuvinte cheie: spațiu urban, oraș, experimente, semne, repere, arheologie, București.

Abstract

Present contribution aims to raise some questions about the signs and symbols whose presence, appearance or disappearance, delimits emotional landmarks and experiments within the urban space, or simply refers to the archaeology dictionary of city happenings.

Signs and symbols, statues and buildings – monuments – are an important part of cultural and emotional space; their appearance and disappearance often mark our present, the transition and spatial temporality, structuring the memory on the city. Many arises discussions, polemic, questions and debates. Whether they treat victory, power, commemoration, the Oriental crying of loss or the Balkan state, those are also the hypostases of emotional and urban experiment they propose to the city.

The perception of the urban space rewards them with due consideration of the experiment: turns them into accepted elements, or rejects them, concealing behind forced denominations like their presence. Image decomposition is performed on successive layers, of points and textures (blurred images) up to lines, urban sequences and then objects.

Viewer's acuity depends on the habitude of sight, the pleasure of contemplation and the formation of conscious algorithms of image-thinking link type. The experimentation of an urban space is related to the identification of landmarks, signs, objects situated in the background or close to human scale.

In an urban space like Bucharest the landmarks are related to understanding the meanings of the atmosphere with traversing the physical or the emotional place.

Marking the space with evocative symbols is a particular type of urban experiment; building the symbol, its removal or replacement requires an expense, some implication and assuming.

Keywords: urban space, city, experiments, signs, landmarks, archaeology, Bucharest.

„Bucureștiul, oraș al destinului și vocației europene, oraș martirizat de puterea totalitară, rămâne încă un oraș care trebuie înțeles, gândit și refăcut.”¹

“[...] studiul pentru identificarea urmelor istoriei în organismul viu al orașului răspunde necesității imperioase de a lumina prezentul, prin medierea valorilor și a punctelor de referință, deseori ignorate, ale trecutului, pentru a putea dărua un sens viitorului capitalei noastre.”²

1. De început

De ce ne place un spațiu urban și altul nu? De ce ne simțim apropiați de spațiul citadin pe care-l locuim? De ce criticăm cu adversitate “urâtul” și de ce iubim “frumosul” pe care-l întâlnim în spațiul orașului? Unde ne plimbăm, dacă ne facem timp?

Îmi place să îi întreb pe studenții noștri, la atelier, unde se plimbă în oraș. Sau ce locuri le plac, și de ce. Poate că este un *pattern* arhitectural de discuție: unde ne plimbăm, ce ne place, ce ne inspiră, dar și ce urâm sincer ca imagine, zonă, activitate, stil. Unde ne regăsim, sau ne găsim sursele... și creativitatea, în ce cadru sau ambianță. Îi indemn, la atelier, să viziteze zone urbane cu stil, atmosferă, sau peisaj urban fascinant. Și cum e moda traseelor arhitecturale și în București, au apărut și la noi câteva hărți - trasee³ mai mult pentru citadini decât pentru turiști, ca să învețe și să descopere propria istorie, identitate și repere. Străinii/ turiștii poate că știu să le descopere mai ușor,

1 Harhoiu, Dana, *București, un oraș între Orient și Occident* [Bucarest, *une ville entre Orient et Occident*, Ed. Simetria, București, 1997, p.13. Idem, p.13.

2 Idem, p.13, citat Beldiman A.

3 Mai multe trasee arhitectural - urbane au fost dezvoltate și puse în valoare de către pasionații domeniului, cu sprijinul U.A.R. prin finanțare - proiecte culturale. Detalii generale: Observatorul Urban București (2013), *Observatorul Urban București – detalii proiecte culturale*, <http://www.observatorulurban.ro/detalii-proiecte-culturale.html>.

“Bucharest, city of European destiny and vocation, city martyred by totalitarian power, yet remains a city to be understood, thought and rebuilt.”¹

“[...] the study to identify the traces of history in the city living organism responds to the pressing need to bring light into the present by mediating the values and the points of reference, often ignored, of the past, in order to give a sense to the future of our capital.”²

1. As a start

Why do we like one urban space and other not? Why do we feel close to the town space we reside? Why do we adversely criticize the “ugly” and why do we love the “beautiful” we encounter in the city space? Where do we walk, if we make the time?

I like to ask our students, during the workshop, where they walk in the city. Or which places they like and why. Perhaps it is an architectural pattern of discussion: where we walk, what we like, what inspires us and what we sincerely hate as image, area, activity, style; where we rediscover ourselves, or we find our sources... and creativity, in what setting or environment. I advise them, during workshops, to visit urban areas of style, atmosphere or fascinating urban landscape. And since it is the fashion time of architectural routes also in Bucharest, we now also have a few route-maps³ more for the residents than for tourists, to learn and discover them easier, to see beyond the remnants of space or the ech-

1 Harhoiu, Dana, *București, un oraș între Orient și Occident* [Bucarest, *une ville entre Orient et Occident*], Ed. Simetria, București, 1997, p.13. Idem, p.13

2 Idem, p.13, citat Beldiman A.

3 Several architectural-urban routes have been developed and valorized by domain enthusiasts with support from UAR – Union of Romanian Architects, through funding – cultural projects. General details: Observatorul Urban București (2013), *Observatorul Urban București – detalii proiecte culturale.*, <http://www.observatorulurban.ro/detalii-proiecte-culturale.html>.

să vadă dincolo de rămășițele spațiului sau ale ecourilor evenimentelor, valoarea și emoția locurilor și a elementelor valoroase.

Sau poate că un ochi mai experimentat cu ordinea și frumusețea detaliilor căutate, descoperă mai ușor liniștea și armonia ce emană din anumite spații.

Ca profesioniști, vedem adesea "mai mult", sau mai multe "linii" ale spațiului ce ne înconjoară, mai multe detalii sau fragmente ale environmentului construit, profunzimi ale peisajului, linii ale siluetelor. Sau pur și simplu obișnuința "vederii" și a înțelegerii este mai antrenată.

Contribuția de față își propune să formuleze câteva întrebări legate de semnele și simbolurile a căror prezență, apariție sau dispariție, delimitează repere și experimente emoționale în spațiul urban, sau pur și simplu fac referire la dicționarul de arheologie al întâmplărilor orașului.

Semnele și simbolurile, statuile și clădirile – monumentele - sunt o parte importantă a spațiului cultural și emoțional; apariția și dispariția lor ne marchează adesea prezentul, trecerea și temporalitatea spațială, structurând memoria asupra orașului. Multe iscă discuții, polemici, întrebări și dezbateri. Dacă tratează victoria, puterea, comemorarea, plângerea orientală a pierderii sau statul balcanic, acestea sunt și ipostazele de experiment emoțional și urban pe care le propun orașului.

Percepția asupra spațiului urban le răsplătește cu atenția cuvenită experimentului: le transformă pe rând în elemente acceptate, sau le respinge, ascunzându-le după denumiri forțate asemeni prezenței lor. Descoperirea imaginii se face pe straturi succesive, de puncte și texturi (ca imagini neclare) până la linii, secvențe urbane și obiecte apoi. Acuitatea privitorului depinde de obișnuința vederii, de plăcerea contemplării și formarea de algoritmi conștienți de tip *link* imagine-gândire. Experimentarea unui spațiu urban are legătură cu identificarea reperelor, semnelor, obiectelor aflate în fundal sau în apropierea scării umane.

oes of events, the value and the excitement places and valuable elements.

Or maybe a more experienced eye with the order and the beauty of sought details discovers more easily the peace and harmony emanating from certain areas.

As professionals, we often see "more" or more "lines" of the space around us, more details or fragments of the built environment, depths of the landscape and lines of the silhouettes. Or simply the habit of "seeing" and understanding is better trained.

The present contribution aims to raise some questions about the signs and symbols whose presence, appearance or disappearance, delimits emotional landmarks and experiments within the urban space, or simply refers to the archaeology dictionary of city happenings.

Signs and symbols, statues and buildings – monuments – are an important part of cultural and emotional space; their appearance and disappearance often mark our present, the transition and spatial temporality, structuring the memory on the city. Many arises discussions, polemic, questions and debates. Whether they treat victory, power, commemoration, the Oriental crying of loss or the Balkan state, those are also the hypostases of emotional and urban experiment they propose to the city.

The perception of the urban space rewards them with due consideration of the experiment: turns them into accepted elements, or rejects them, concealing behind forced denominations like their presence. Image decomposition is performed on successive layers, of points and textures (blurred images) up to lines, urban sequences and then objects.

Viewer's acuity depends on the habitude of sight, the pleasure of contemplation and the formation of conscious algorithms of image-thinking link type. The experimentation of an urban space is related to the identification of landmarks, signs, objects situated in the background or close to human scale.

In an urban space like Bucharest the landmarks are related to understanding the meanings of the atmosphere

Într-un spațiu urban ca Bucureștiul, reperetele au legătură cu înțelegerea sensurilor atmosferei, cu parcurgerea locului fizic sau emoțional. Marcarea spațiului cu simboluri evocatoare este un anumit tip de experiment urban; construirea simbolului, mutarea sau înlocuirea lui necesită un consum, o implicare și o asumare. (Ce se întâmplă atunci când simbolul nu se poate muta, înlocui, disloca?)

2. Arheologii urbane

Dacă arheologia este considerată „studiul istoriei și culturii umane pe baza constatărilor din săpături și artefacte antice”,⁴ arheologia înțelege de noțiunile arhitecturii avansate ia în considerare straturile orașului, fie fizice, fie ce țin de spiritul locului, de pragul memoriei și imaginilor.⁵

În orașul gândit ca o succesiune de *layer*-e și straturi istorice, memoriale, emoționale, putem săpa (la propriu, sau figurat) după elementele pierdute sau nedescoperite, sau putem găsi indicii despre natura istoriei spațiului urban, despre noi înșine ca ființe determinate temporal, cu o anumită proveniență și cu un trecut bine definit, și putem, în acest fel, să înțelegem natura prezentului și a unui viitor posibil (în sensul în care poate fi pre-definit).

De multe ori, indiciile arheologiei urbane sunt la „îndemână”, sau la nivelul receptării imaginilor: abundența unui anumit detaliu sau element ne dă un semn clar că acel element este specific definit în decorul arhitectural-urban al orașului. Fie că este vorba de un ancadrament cu un design specific, sau de un detaliu de decorație cu o formă ușor de determinat. Urmărind elementul respectiv, variațiile sale și prezența în imaginile urbane, acuitatea vizuală și extragerea elemen-

with traversing the physical or the emotional place. Marking the space with evocative symbols is a particular type of urban experiment; building the symbol, its removal or replacement requires an expense, some implication and assuming. (What happens when the symbol cannot be moved, replaced, displaced?)

2. Urban Archaeologies

If archaeology is considered “the study of history and human culture based on findings from excavations and ancient artefacts”, archaeology understood by the concepts of advanced architecture considers the layers of the city, either physical or pertaining to the spirit of place, the threshold of memory and images.⁵

In the city thought of as a sequence of layers and historical, memorial, emotional strata, we can “dig” (literally or figuratively) after lost or undiscovered items, or we can find clues about the nature of urban space history, about ourselves as temporally determined beings, with a certain provenance and well defined past, and we can, in this way, understand the nature of the present and of a possible future (in the sense that it can be pre-defined).

Often urban archaeology clues are ‘within reach’, or at the level of the reception of images: the abundance of a particular detail or element gives us a clear sign that the item is specifically defined in the city’s architectural-urban scenery whether it’s a frame with a specific design, or a decorative detail with an easy to determine form. Following that element, its variations and presence in the urban images, the visual acuity and the extraction of that element by separation from the rest of the image may become a leitmotiv to the extent that the space appears to be connected or not to that item.

The way an urban space speaks about itself can be var-

⁴ Davies, Nikolas, and Erkki Jokiniemi. *Dictionary of Architecture and Building Construction*. Elsevier/Architectural Press, Amsterdam, 2008, p.21

⁵ Gausa, Manuel. *The Metapolis Dictionary of Advanced Architecture: City, Technology and Society in the Information Age*. Actar, Barcelona, 2003, p.52

⁴ Davies, Nikolas. Erkki Jokiniemi, *Dictionary of Architecture and Building Construction*, Elsevier/Architectural Press, Amsterdam, 2008, p.21

⁵ Gausa Manuel. et al., *The Metapolis Dictionary of Advanced Architecture: City, Technology and Society in the Information Age*. Actar, Barcelona, 2003, p.52

tului respectiv prin separarea de restul imaginii poate deveni un leitmotiv în măsura în care spațiul pare că se conectează sau nu cu acel element.

Felul în care un spațiu urban vorbește despre sine poate fi variat; dar are întotdeauna o vechime a consacării, a valorii arhitecturale și artistice, ușor de reperat. Oferă indicii vizitatorilor, dar și locuitorilor despre identitatea orașului, istoric, social, cultural. Ce așteaptă orașul de la sine se vede în imaginea pe care o oferă, indicând locuitorilor nivelul de recunoaștere pe care îl pot aștepta ca cetățeni: devenirea urbană este o măsură a decorului existent.

Disparițiile din decorul prezent pot fi o măsură a teoriei hazardului, sau pur și simplu a actelor de ștergere istorică. Prezența sau dispariția din decorul urban poate fi o măsură a asimilării de reper, reprezentare, sau reacția la o situație de criză identitară a momentului.

Dar care este limita între toate acestea este greu de identificat. Arheologia urbană pare în acest caz o știință potrivită să investigheze și catalogheze situațiile limită, dificile, de traumă sau efervescență istorică care au marcat trecerea și transformarea organismului urban.

Identitatea spațiilor urbane a fost mai mult sau mai puțin supusă transformărilor, dar într-o succesiune a fundamentelor de reprezentare, și-au definit un spirit al locului și o predestinare, o autenticitate anume, pe care istoria a reușit să o modeleze în mod diferit în funcție de reacția particulară directă la acestea.

Spațiul arheologiei semnelor și obiectelor arhitecturale Bucureștene nu este dificil de reperat în sensul unui cod descifrabil. Informațiile se arată direct, prin decupașul siluetelor, chiar dacă adesea ascunse modernității. De exemplu, biserica – obiect spațial și crucea – element de detaliu, sunt primele ce pot fi selectate din imaginile stocate în amintirile directe.

ied; but it always has an age of consecration, of architectural and artistic value, easy to detect. It gives clues to the visitors as well as to the residents about the historical, social, cultural identity of the city. What the city expects from itself is seen in the image it offers, indicating to the residents the level of recognition they might expect as townspeople: the urban becoming is a measure of the existing décor.

The disappearance from the present scenery can be a measure of hazard theory, or simply of acts of historical erasure. The presence or the disappearance of urban décor can be a measure of assimilation of reference, of representation, or the reaction to a situation of identity crisis of the moment.

It is difficult to identify where the limit between all these is. Urban archaeology seems in this case an appropriate science to investigate and categorize limit, difficult, or trauma or historic effervescence situations that marked the transition and transformation of urban organism.

The identity of urban areas was more or less subject to changes but, in a succession of fundaments of representation, it have defined a spirit of the place and a predestination, a certain authenticity which history has managed to shape differently depending on the particular direct reaction to these.

The archaeology space of signs and architectural objects of Bucharest is not difficult to detect within the meaning of a decipherable code. The information is shown directly, by the cutout of silhouettes, although often hidden to modernity. For example, the church – spatial object and the cross – element of detail are the first that can be selected from the images stored in direct memories.

Silueta urbană. Biserica Kretzulescu, București. Foto ©Marina Mihăilă, 2010 /
Urban Silhouette. Kretzulescu Church, Bucharest. Photo ©Marina Mihăilă, 2010

Arcul de Triumf, București / *The Arch of Triumph, Bucharest.*
© Marina Mihăilă, 2011

Statuia Aviatorilor, București / *The Statue of Aviators, Bucharest*
© Marina Mihăilă, 2011

3. Despre experimente și arheologii urbane⁶. Câteva exemple în sensul analizei mutațiilor, schimbărilor, transformărilor unor simboluri și semnificații ale unor repere - simbol.

Din leimotivele identificabile ușor ale orașului fac parte monumentele și statuile, a căror prezență punctează în mod unicat, și uniform, spațiul central al metropolei, intersecțiile considerate importante, dar și parcurile, scuarurile.

Din categoria monumente își găsesc exprimarea:

Simboluri/Monumente de tip semnal, ce țin de memorie, triumf și recunoștință:

- *Arcul de Triumf*, Șos. Kiseleff – Bd.Averescu / autor Petre Antonescu, 1921-1922

- *Statuia Aviatorilor*, catalogată ca Monumentul Eroilor Aerului, Piața Aviatorilor / autor Lydia Kotzebue, 1935

Arcul de Triumf comemorează participarea României la Primul Război Mondial; a fost precedat de câteva variante inițiale ridicate pentru Victoria României în Războiul de Independență (1878), Jubileul 40 de ani domnie a Regelui Carol I.

Simboluri și semne ce țin de memorie și vindecare – punctarea spațiului:

- *Monumentul Revoluției* de la Universitate, - monumente care au în componența lor “crucea”: suita de cruci de la Universitate – scuarul cu monumentul Revoluției ce reunește un număr de ...cruci, o cruce în fața Teatrului Național, și încă alte 3 cruci diferite pe traseul de la T.N.B. către Sala Dalles.

Folosirea unor simboluri urbane creștine – crucea, în abundență, cum este suita de cruci-monument (Mo-

⁶ Disertarea de față își propune identificarea unor elemente, tendințe, experimente și arheologii urbane. Enumerarea nu are pretenția să fie completă, ci elocventă pentru spațiul citadin al Bucureștiului.

3. About experiments and urban archaeologies⁶. Some examples in the sense of analysing mutations, changes, transformations of symbols and meanings of symbolical landmarks

Among easily identifiable city leitmotifs are the monuments and statues, whose presence uniquely and uniformly punctuates the central space of the metropolis, the intersections considered to be important as well as parks, squares.

In the category of monuments find expression:

Symbols / Signal type monuments pertaining to memory, triumph and gratitude:

- *Arcul de Triumf (The Arch of Triumph) Kiseleff Road – Averescu Boulevard/ author Petre Antonescu, 1921-1922*

- *Statuia Aviatorilor (The Statue of Aviators), classified as The Monument Air Heroes, Aviators Boulevard Plaza / author Lidya Kotzebue, 1935*

The Arch of Triumph commemorates Romania's participation in 1st World War; it was preceded by several initial variants built up for Romanian Victory in the War of Independence (1878), the Jubilee of 40 years reign of King Carol I.

Symbols and signs related to memory and healing – punctuation of space:

- *Monument of the Revolution at the University, - monuments which include the “cross” in their composition: the series of crosses at the University – the square with Revolution Monument which brings together a number of ... crosses, a cross in front of the National Theatre, and three other different crosses on the route from National Theatre to Dalles Hall.*

Using urban Christian symbols – the cross, in abun-

⁶ *The present dissertation aims to identify some elements, tendencies, experiments and urban archaeologies. The listing does not claim to be complete, but eloquent as to the urban space of Bucharest.*

numentul Revoluției) din Piața Universității, dar și din fața Teatrului Național, stârnesc o controversă a spațiului, cel puțin unui vizitator. Poate induce o întrebare referitoare la abundența simbolului, sau una referitoare la manipularea spațiului sau trecătorilor. Sau pentru cetățeni întrebarea dacă este un memorial al locului, folosită pentru a regenera memoria și vindecarea spațiului.

- marcarea memoriei dispariției sau durerii la marginea drumului – intră în cultura populară, și am remarcat prezența a numeroase astfel de cruci pe Calea Dorobanților – pierderi din accidente probabil.

- *Troița* de la Televiziune – marchează locul în memoria Revoluției din 1989.

Simboluri evocatoare istoric/elogiu – cunoașterea reperelor istorice și culturalizare – refacerea identității:

- statuia din bronz a lui *Carol I*, refăcută de sculptorul Florin Codre (după modelul inițial), este dovada nevoii refacerii unui simbol din arheologia orașului, binevenită în contextul necesității regăsirii identității culturale.

Ce simboluri sau monumente (mai) trebuie refăcute? Și cât de fidelă ar trebui să fie reproducerea? Avem nevoie de reproduceri? Sau numai de refacerea simbolurilor pierdute din viața orașului/din viața publică?

- statuia *Corneliu Coposu* – Piața Palatului, lângă Biserica Kretzulescu / autor – sculptorul Mihai Buculei, în 1996.

- statuia *Iuliu Maniu* – Piața Palatului – realizat și turnat în bronz de sculptorul Mircea Corneliu Spătaru, 1998.

Aceasta umplere a spațiului urban cu simboluri (statui, dar și personalități) ce au fost demontate, deconstruite și desființate, este o acțiune interesantă și utilă, practic repopulând istoria orașului, odată cu istoria națională.

dance, as the suite of cross-monuments (Monument of the Revolution) in University Square but also in front of the National Theatre, incite a controversy of space, at least for the visitor. It can induce a question about the abundance of symbol or one referring to the manipulation of space or of the passers. Or, for the residents, the question whether it is a memorial site, used to regenerate the memory and to heal the space.

- the making of the disappearance or grief by the roadside – falls into popular culture, and we noted the presence of many such crosses on Calea Dorobanți - probably losses from accidents.

- the Trinity (Troița) at the (State) Television – marks the place in the memory of the 1989 Revolution.

Symbols of historical/commendation evocation – cognition of historical and cultural landmarks – restoring identity:

- the bronze statue of Carol I, rebuilt by the sculptor Florin Codre (after the original model), is the proof to the need for restoring a symbol from the archaeology of the city, welcomed given the need for the recovery of cultural identity.

What symbols or monuments (still) need to be restored? And how accurate should the reproduction be? Do we need the replicas? Or just the restoration of lost symbols from the city life/public life?

- the statue of Corneliu Coposu – Palace Square, near Kretzulescu Church/ author – the sculptor Mihai Buculei in 1996.

- the statue of Iuliu Maniu – Palace Square – produced and cast in bronze by the sculptor Mircea Corneliu Spătaru, 1998.

This filling of the urban space with symbols (state but also personalities) that were dismantled, deconstructed and knocked down, is an interesting and useful action, practically repopulating city's history along with national history.

Statuia din bronz a lui *Carol I*, refăcută de sculptorul Florin Codre, București / *Bronze statue of Carol I, remade by sculptor Florin Codre, Bucharest.*
© Marina Mihăilă, 2011

Statuia *Corneliu Coposu* – sculptorul Mihai Buculei, București. / *Statue Corneliu Coposu – sculptor Mihai Buculei, Bucharest* © Marina Mihăilă, 2011

Statuia *Iuliu Maniu*, realizat de sculptorul Mircea Corneliu Spătaru, București. / *Statue Iuliu Maniu, made by sculptor Mircea Corneliu Spătaru, Bucharest.*
© Marina Mihăilă, 2011

Memorialul Renașterii, Piața Revoluției, București / *The Rebirth Memorial, Revoluției Square Bucharest.*
© Marina Mihăilă, 2008

Statuile lui *Lenin și Petru Groza*, Mogoșoaia / *Statues of Lenin and Petru Groza, Mogoșoaia.* © Marina Mihăilă, 2008

Simboluri și experimente trecute/ abandonarea mesajului direct din spațiul public urban:

- statuia lui Lenin⁷ – Piața Scânteii – actuală Piața Presei Libere, autor Boris Caragea

- statuia lui Petru Groza⁸ de lângă Spitalul Municipal Ambele statui se găseau în 2008 și se odihnesc în curtea Palatului Mogoșoaia, în așteptare.

Dispariția unor simboluri (ale puterii) este benefică memoriei, lăsând uitarea să triumfe asupra dramelor spațiului.

Socluul fostei statui Lenin din Piața Presei Libere este în prezent loc de expunere ale unor obiecte de artă contemporană, făcând din acest loc o prezență urbană anume.

Simboluri fabricate sau fortuite:

- *Memorialul Renașterii* postat ca monument al Revoluției din 1989 în Piața Palatului, actuală Piața a Revoluției.

Mesajul și obiectul nu sunt însușite, fiind denumite popular „țeapa” sau printre prieteni „cartoful”. – sculptor autor – Alexandru Ghilduș.

Cât de asimilat este acest memorial prezent în Piața Palatului? Sau, asimilăm acest memorial drept cel puțin o nesinceritate politică?

Symbols and past experiments/ abandoned message directly from urban public space:

- the statue of Lenin⁷ – at Piața Scânteii (Spark Square) – currently Piața Presei Libere (Free Press Square), author Boris Caragea

- the statue of Petru Groza⁸ near Municipal Hospital Both statues were to be found in 2008 and are resting in the courtyard of Mogoșoaia Palace, waiting. The disappearance of (power) symbols benefits memory, leaving oblivion triumphant over the space dramas.

The pedestal of the Lenin statue from the Piața Presei Libere is currently a place of exhibit for various contemporary art objects, making this place a specific urban presence.

Fabricated or fortuitous symbols:

- *The Rebirth Memorial* Posted as a monument to the 1989 Revolution in the Piața Palatului (Palace Square), Piața Revoluției (Revolution Square) today. The message and the object are not appropriated, being popularly called “the spike” or among friends “the potato”. – author sculptor Alexandru Ghilduș.

How Assimilated is this memorial currently present in Piața Palatului? Or, do we assimilate this memorial for at least as a political insincerity?

7 Sursa: http://www.adevarul.ro/locale/bucuresti/Bucuresti-_Cum_rezista_Lenin_si_Petru_Groza_atacurilor_cu_flexul_0_250775198.html; Lenin, construit din „topitura” lui Carol I / Statuia lui Lenin, realizată din bronz, a fost făcută de sculptorul Boris Caragea care ar fi primit, drept răsplată, o sumă impresionantă: un milion de lei. Sculptura a fost amplasată în Piața Scânteii în 1960. Potrivit specialiștilor, bronzul din care a fost realizată provenea de la statuia ecvestră a Regelui Carol I, care fusese topită în anii 40

8 Idem. Responsabilul cu mutarea statuiilor în martie 1990 a fost George Gavrilescu, macaragiu profesionist. El s-a oferit să demonteze personal statuia de bronz a lui Lenin de pe pedestalul din Piața Scânteii și apoi a statuii lui Petru Groza din fața Facultății de Medicină Carol Davila. Patru ani mai târziu, macaragiul s-a sinucis și statuile au fost abandonate.

7 Source: http://www.adevarul.ro/locale/bucuresti/Bucuresti-_Cum_rezista_Lenin_si_Petru_Groza_atacurilor_cu_flexul_0_250775198.html; Lenin, built of „molten” Carol I, Lenin statue, cast in bronze, was made by sculptor Boris Caragea who supposedly has received in return an impressive amount: one million lei. The sculpture was placed in Piața Scânteii in 1960. According to experts, the bronze of which was made came from the equestrian statue of King Carol I, who had melted in the 40s.

8 Idem. The one who was responsible for moving the statues in March 1990, was George Gavrilescu, a professional crane operator. He offered to take down with his personal crane the bronze statue of the communist leader from its pedestal from Piața Scânteii, and later that of Petru Groza in front of the Faculty of Medicine Carol Davila. Four years later, the crane operator committed suicide, leaving the statues abandoned.

Simboluri noi (Avem nevoie de simboluri noi în spațiul urban?):

- o piramidă culcată în curtea fostului C.C. al P.C.R., actual M.A.I. semnificație probabil în legătura cu Revoluția 1989.

- discul din Piața Charles de Gaulle – Crucea Secolului mutat actual pe Bd. Beijing.

- grupul statuar (cu personajele din opere) din fața T.N.B. – Teatrului Național București.

- statuia lui Traian de pe treptele M.N.I.R.

Înlocuirea simbolului/ reciclarea simbolului prin înlocuirea de mesaj:

- Casa Poporului – azi Palatul Parlamentului.

- Piața Palatului – azi Piața Revoluției.

Simboluri nereciclate:

- *Mausoleul* din Parcul Carol

Inițial proiect pentru “Trophaeum Traiani” de prof. A.Tzigara-Samurcaș, 1942-1943.

Proiectat Horia Maicu și Nicolae Cucu în 1959-1963 pentru mausoleul figurilor importante ale Partidului Comunist Român. Și în prezent, în căutarea unei noi simbolistici posibile?

Simboluri variate:

Dacă epoca socialistă, și apoi comunistă, au distrus un fond valoros construit prin demolarea bisericilor, pentru distrugerea reperelor spirituale, azi asistăm la un boom al construirii de lăcașuri de cult (ortodox), dar de o calitate arhitecturală neuniformă, nededicată și neintegrată urban. Agresarea simbolului și a spațiului sacru, este poate una din cauzele ce a generat această explozie în prezent. Unde este echilibrul acestui obiect simbol?

New symbols (do we need new symbols in urban space?):

- a lying pyramid in the yard of former Central Committee of the Communist Party currently Ministry of Inter-national Affairs, with a signification related probably to 1989 Revolution.

- the disk from Charles de Gaulle Plaza – The Century Cross, currently moved to Beijing Boulevard.

- statuary group (with characters from plays) in front of National Theatre of Bucharest.

- statue of Traian on the steps of The National Museum for the History of Romania.

Symbol-replacement/symbol recycling by substituting the message:

- The People’s House – today Palatul Parlamentului (Parliament Palace).

- Palace Square – today Piața Revoluției (Revolution Square).

Non-recycled symbols:

- the Mausoleum in Carol Park

Originally was designed for “Trophaeum Traiani” by Professor A.Tzigara-Samurcaș, 1942-1943. Later was designed by Horia Maicu and Nicolae Cucu in 1959-1963 as the mausoleum of important figures of the Romanian Communist Party. And now, looking for a new possible symbolism?

Various symbols:

If the socialist and then communist era destroyed valuable built fund by demolishing churches, in order to destroy spiritual landmarks, today we are witnessing a boom in the construction of places of (orthodox) worship, but of an uneven architectural quality, non-dedicated and not integrated from the urban point of view. Symbol and sacred space aggression is perhaps one of the reasons that led to this explosion now. Where is the balance of this object symbol?

Simboluri variate și propuse:

- *Catedrala Mântuirii Neamului* – în cadrul ansamblului Casei Poporului – căutarea semnificației și întrebarea dacă acest simbol la scară mare își va găsi eficiența căutată și propusă de obiect polarizator urban și principal mijloc de înlesnire religioasă urbană, loc de pelerinaj absolut. Și întrebarea finală: care ar fi raportul între investiție și promovare spirituală/ promovare urbană?

Semne de protest/simbolică, imagini și text:

- graffiti în spațiul urban
- clădiri „invadate” - *squatting*

Este *squatting*-ul potrivit Bucureștiului? Sau doar o acțiune ghidată și susținută poate da orașului un *squatting* de calitate? Poate ar trebui să ne fie teamă de un *squatting* liber? Sau suntem prea speriați de mutilarea vecinătăților, cartierelor, valorilor urbane? Carol 53 poate fi asimilat unei acțiuni de tip *squatting*, deși rolul este direct cultural, proprietatea fiind recuperată în folosul cetățenilor cu acordul proprietarului și susținerea U.A.R.

4. În loc de final

Într-un fel caracteristic și particular, Bucureștiul vorbește despre istoria sa, prin spațiul urban și arhitectural: prin centralitate, parcelar și circulații, peisaj specific (de tip colaj aglomerat, suav sau de perioadă istorică), limbaj și formă de arhitectură, stil (dacă îi putem spune așa) și manieră, o anumită continuitate și discontinuitate culturală vizibilă în imaginea locurilor, și o perisabilitate și sensibilitate forțată a mesajelor transmise (manifestată direct în arhitectura și elementele de semnalistică: statui și monumente). Dar vorbește cel mai ușor prin consistența și starea imaginii sale, și cât răzbate din istoria sa, cât de sincer poate să exprime o realitate, și să cucerească astfel, să educe, să inoveze, să evolueze. Întrebările sună însă și mai multe. Iată câteva din prezenta expunere:

Various and proposed symbols:

The Nation Salvation Cathedral – part of the *Casa Poporului* (House People ensemble) – the search for significance and the question whether this large scale symbol will find its sought and proposed efficiency as urban polarizing object and primary means of urban religious facilitation, place of absolute pilgrimage. And the final question: what would be the relationship between investment and spiritual promotion/ urban promotion?

Protest-signs/symbols, images and text:

- graffiti in urban areas
- “invaded” buildings – *squatting*

Is squatting right for Bucharest? Or just a guided and supported action can deliver quality squatting to a city? Maybe we should be afraid of free squatting? Or are we to scared from the mutilation of neighbourhoods, districts, urban values?

Carol 53 can be assimilated with a squatting type action, although the role is directly cultural the property being recovered for the benefit of citizens with owner's approval and support from UAR (Union of Romanian Architects).

4. Instead of a final

In a particular and characteristic way, Bucharest talks about its history through architectural and urban space: through centrality, plots and traffic arteries, specific landscape (of agglomerated collage type, suave or of an of an historical period), language and architecture form, style (if we can call it like this) and manner, a certain cultural continuity and discontinuity visible in the image of places, and a forced perishability and sensitivity of sent messages (directly manifested in the architecture and signage elements: statues and monuments). But it speaks most easily through the consistency and the condition of its image, and how much permeates from its history, how sincerely it can express a reality and thus conquer, educate, innovate, evolve.

However, there are a lot of questions. Here are some from the current expose:

De ce ne place un spațiu urban și altul nu? De ce ne simțim apropiați de spațiul citadin pe care-l locuim? De ce criticăm cu adversitate "urâtul" și de ce iubim "frumosul" pe care-l întâlnim în spațiul orașului?

Unde ne plimbăm, dacă ne facem timp?

Ce se întâmplă atunci când simbolul nu se poate muta, înlocui, disloca?

Ce se întâmplă însă cu de-marcarea aceluia spațiu când un semn este șters din locul public de amplasare?

Ce simboluri sau monumente (mai) trebuie refăcute? Și cât de fidelă ar trebui să fie reproducerea? Avem nevoie de reproduceri? Sau numai de refacerea simbolurilor pierdute – din viața orașului/din viața publică?

Cât de asimilat este acest memorial prezent în Piața Palatului? Sau asimilăm acest memorial drept cel puțin o nesinceritate politică?

Avem nevoie de simboluri noi în spațiul urban?

Și... în prezent în căutarea unei noi simbolistici posibile?

Unde este echilibrul acestui obiect simbol?

Care ar fi raportul între investiție și promovare spirituală/promovare urbană?

Este *squatting*-ul potrivit Bucureștiului? Sau doar o acțiune ghidată și susținută poate da orașului un *squatting* de calitate? Poate ar trebui să ne fie teamă de un *squatting* liber? Sau suntem prea speriați de mutilarea vecinătăților, cartierelor, valorilor urbane?

Discuțiile și întrebările pot fi multiple și diverse dacă ar fi să punem în discuție valabilitatea mesajului enunțat, amplasamentul, scara și funcțiunea.

Într-un oraș unde istoria a scris fapte, edificii și spații mărețe, dar și traume esențiale, energia lor se poate converti cu siguranță în mesaj pozitiv spre folosul comemorării/memoriei, identității, sincerității și semnificației.

Acest articol face parte din Programul Proiectului de Cercetare Postdoctorală „Types of innovation in cultural spaces.]working with/in[cultural spaces _ tradition and innovation.”, și este susținut prin grant de la Ministerul Educației din România, CNCS-UEFISCDI, proiect nr. PN-II-RU-PD-2012-3 -0515.

Why do we like one urban space and not another? Why do we feel close to the urban space we inhabit? Why do we criticize adversely the "ugly" and why do we love the "beautiful" we encounter in the urban space?

Where do we walk, when we make the time?

What happens when the symbol cannot be moved, replaced, displaces?

But what happens with the demarcation of the space when a sign is removed from its public place of setting?

What symbols or monuments (still) need to be restored? And how accurate should the reproduction be? Do we need the replicas? Or only the restoration of lost symbols – from city life/ public life?

How assimilated is this memorial currently present in the Palace Square? Or, do we assimilate this memorial for at least as a political insincerity?

Do we need new symbols in the urban space?

And...are we presently seeking for a new possible symbolism?

Where is the balance of this object symbol?

What would be the relationship between investment and spiritual promotion/ urban promotion?

Is squatting right for Bucharest? Or only a guided and supported action can deliver quality squatting to a city? Maybe we should be afraid of free squatting? Or are we too scared from the mutilation of neighbourhoods, districts, urban values?

The discussions and interrogations can be multiple and diverse if we were to question the validity of the enunciated message, the location, scale and function.

In a city where history wrote facts, great buildings and spaces, but also essential traumas, their energy can be certainly converted into a positive message for the benefit of remembrance/ memory, identity, sincerity and meaning.

This article is part of the post-doctoral research project "Types of innovation in cultural space.]working with/in[cultural spaces _ tradition and innovation." And it is supported by a grant from the Ministry of Education in Romania, CNCS-UEFISCDI, project no. PN-II-RU-PD 2012-3-0515.

Bibliografie / Bibliography

- Augé, Marc, *Non-places: introduction to an anthropology of supermodernity.*, Verso, London, 1995
- Benjamin, Andrew E., *Writing Art and Architecture.*, Re.Press, Melbourne, 2010
- Carmona, Matthew et al., *Public Places, Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design.*, Architectural Press., Oxford, 2003
- Choay, Françoise, *Urbanismul utopii și realități*, Editura Paideia. Simetria, colecția Spații Imaginate, București 2002
- Celac, Mariana, Carabela, Octavian, Marcu-Lapadat Marius, *București: arhitectură și modernitate un ghid adnotat [Bucharest: architecture and modernity: an annotated guide]*, ArCub. Simetria, Bucharest, 2005
- Davies, Nikolas. Erkki Jokiniemi, *Dictionary of Architecture and Building Construction*, Elsevier/ Architectural Press, Amsterdam, 2008
- Gausa Manuel et al., *The Metapolis Dictionary of Advanced Architecture: City, Technology and Society in the Information Age.*, Actar, Barcelona, 2003
- Gehl, Jan, *Cities for People*, DC: Island Press, Washington, 2010
- Harhoiu, Dana, *București, un oraș între Orient și Occident [Bucarest, une ville entre Orient et Occident.*, Ed.Simetria, București, 1997
- Holl, Steven, Pallasmaa, Juhani, Perez Gomez, Alberto. *Questions of Perception: Phenomenology of Architecture.*, CA: William Stout, SanFrancisco, 2006
- Ioan, Augustin, *Power, Play, and National Identity: Politics of Modernization in Central and East-European Architecture: the Romanian File.*, The Romanian Cultural Foundation Pub. House, Bucharest, 1999
- Knox, Paul L., *Cities and Design*, Routledge, London, 2011
- Mihăilă, Marina, *About urban insertions and space discontinuities*, in volume „Sustainable Mediterranean Construction.Sustainable Environment in the Mediterranean Region: from Housing t Urban and Land Scale Construction.” Editors: De Joanna P., Francese D., Passaro A., Ed.Franco-Angeli, Milano, 2012, p.371-376
- Mihăilă, Marina, *Memoria urbană. Continuitate.*, Revista Argument 4/2012, Editura Universitară „Ion Mincu” București, 2012.
- Metrou-Roland, Michelle M., *Tourists, Signs and the City. The Semiotics of Culture in an Urban Landscape.*, Ashgate Pub., Franham, Surrey, 2011
- M.N.I.R. *Harta Monumentelor Istorice din București*, (2013), <http://www.apmnr.ro/map.php>.
- Observatorul Urban București. *Observatorul Urban București – detalii proiecte culturale*, 2013, <http://www.observatorururban.ro/detalii-proiecte-culturale.html>.
- P.M.B. București. *Lista monumente biserici* (76 de biserici), 2013, <http://www.pmb.ro/>
- P.M.B. București. *Lista monumente statui* (57 de statui si monumente), 2013 <http://www.pmb.ro/>
- Staiger, Uta. Steiner, Henriette. Webber, Andrew. *Memory Culture and the Contemporary City: Building Sites.*, Palgrave Macmillan, NY, 2009
- Tilley, Christopher Y. *A Phenomenology of Landscape: Places, Paths, and Monuments.*, Berg, Oxford, 1994
- U.A.R. www.uniuneaarhitectilor.ro
- Zahariade, Ana Maria. *Simptome de tranziție II*, Editura Fundației Arhitect design, Arhiva de Idei, Eseuri de arhitectură, București, 2009
- Zumthor, Peter. *Atmospheres: Architectural Environments, Surrounding Objects.*, Birkhauser, Basel, 2006
- Zumthor, Peter. *Thinking Architecture.*, Birkhauser, Basel, 2006